

۱

هریک از متن‌های زیر بیان‌کننده‌ی چه مفهومی است؟
 الف) رقابت شاهزادگان در تقدیم هدایا و تلاششان برای باز کردن جای بیش‌تر در دل پدر، جلوه‌هایی از این بساط نوروزی بود.

ب) در ایران آن روز، دو دربار بود! دربار بزم و دربار رزم، بزم پدر و رزم پسر.
 ج) اگر جنگ چیزهای ارزشمندی را از ما گرفت، در مقابل درهایی را به روی ما گشود.

۲

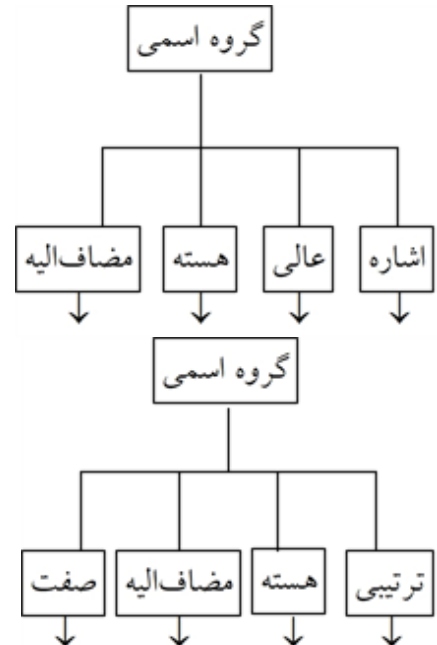
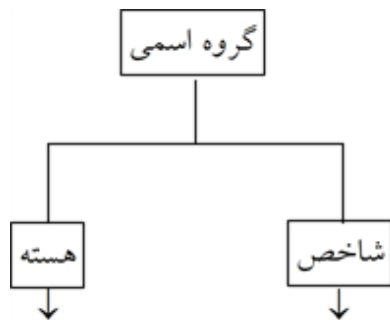
هر کدام از ابیات زیر متناسب با کدام قسمت درس است؟
 الف) چو علم آموختی از حرص آن‌گه ترس کاندر شب / چو دزدی با چراغ آید گزیده‌تر برد کالا
 ب) جام می و خون دل هریک به کسی دادند / در دایره‌ی قسمت اوضاع چنین باشد
 ج) هر خانه‌ای که او را از خشت کهنه سازند / مانند خانه‌ی نو، نبود بنای محکم
 د) مبین به چشم حقارت شکسته بالان را / که در گرفتن عبرت، هزار شهبازند

۳

با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید.
 «آبی‌تر از آنیم که بی‌رنگ بمیریم / از شیشه نبودیم که با سنگ بمیریم
 فرصت بده ای روح جنون تا غزل بعد / در غیرت ما نیست که از سنگ بمیریم»
 الف) در ابیات بالا دو کنایه بیابید و مفهوم آن‌را بنویسید.
 ب) جناس و نوع آن‌را در ابیات بالا مشخص کنید.
 ج) در بیت بالا چند واژه‌ی متضاد به کار رفته است؟ مشخص کنید.
 د) کدام بیت دارای آرایه‌ی تشخیص است؟

۴

برای هریک از الگوهای زیر مثالی بنویسید.

نقش‌های تبعی را در مثال‌های زیر مشخص کنید.
 الف) فتحعلی شاه، فرزند دوم خود، عباس میرزا را به ولایت‌عهدی برگزید.
 ب) اروپا قدم‌های بزرگی در راه علم و صنعت برداشت، اما ای کاش پایه‌پای این پیشرفت، اخلاق علم و فن هم رشد می‌کرد.
 ج) شاه از قدرت همسایه‌ی شمالی خود، روسیه کم و بیش آگاهی داشت.
 د) در این کار از مشاوره با معلم هم آسایش گاهی‌ام، عبارس درمان و شخصیت دانشمند و فرزانه، حاج آقا «کرامت شیرازی» بهره بردم.

در متن زیر ترکیب‌های وصفی و اضافی را مشخص کنید.
 «قفقاز زخم‌خورده و ستم‌دیده، نگاه منتظر و یاری جویش را به جنوب، جایی‌که سپاه عباس میرزا حرکت آغاز کرده بود، دوخته بود. موج‌های سنگین و افسار گسیخته‌ی ارس، سدوار در برابر سپاه ایستاده بود و چشم ناظران را خیره می‌کرد.»

نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.
 الف) با کشته شدن آغامحمدخان، فتحعلی شاه بر تخت نشست.
 ب) رقابت شاهزادگان در تقدیم هدایا، جلوه‌هایی از این بساط نوروزی بود.
 ج) با وجود پایداری و جان‌فشانی بسیاری از مردم، سرسپردگی و خودفروختگی چند تن از دشمنان خانگی سبب شد.

واژه‌ی «سردار» را به سه حالت «شاخص، هسته‌ی گروه اسمی و مضاف‌الیه» در جمله به‌کار ببرید.

غلط‌های املائی را در ابیات زیر پیدا کرده و آن‌را اصلاح کنید.
 الف) مردم چشمم به خون آقشته شد / در کجا این ظلم بر انسان کنند
 ب) در احتزاز درآور دل فسرده‌ی فیض / شراره بزن از نار شوق بر دل من
 ج) بست با قیصر، علی‌رغم بناپارت اتحاد / کرد اندر باره‌ی قفغاز و گرجستان فسار
 د) دانش سلاح توسست و صلاح از نشان مرد / مردی چو نیست به که نباشد تو را نشان
 ه) مردم دیده‌ی ما جز به زخت ناضر نیست / دل سرگشته‌ها غیر تو را ذاکر نیست

معادل معنایی واژه‌های زیر را در هر بیت مشخص کرده و مقابل آن بنویسید. (یک واژه اضافی است.)
 «نهیب - درایت - کور سو - اذن - شایق»
 الف) آه چه شب‌ها که پشت پنجره‌ی ذهن / نور ضعیف چراغ خاطره می‌تافت (.....)
 ب) سایه معشوق اگر افتاد بر عاشق چه شد / ما به او محتاج بودیم او به ما مشتاق بود (.....)
 ج) که اگر هست او دیو پری نشناسد / هر یکی زاهد عصری شود و اهل وقار (.....)
 د) زلف در دست صبا گوش به فرمان رقیب / این چنین با همه در ساخته‌ای یعنی چه (.....)

با توجه به متن زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.
 «دکتر احمدی، معلم انشا، با چهره‌ای نسبتاً گشاده و خشنود قلم فرسوده را در دوات شیشه‌ای فرو برد. او با دو انگشت خود، پشم سر قلم را پاک نمود.»
 الف) کدام واژه «معطوف» است؟
 ب) کدام واژه «شاخص» است؟
 پ) کدام واژه «قید صفت» است؟
 ت) کدام گروه اسمی نقش «بدل» دارد؟

با توجه به جمله زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.
 «سید احمد هاتف اصفهانی در غزل، پیرو سعدی و حافظ، شاعران شیرین‌سخن شیرازی بود.»
 الف) گروه اسمی مشخص شده، چه نقشی دارد؟
 ب) کدام واژه «شاخص» است؟

۱۳ در گروه «این همه دانش‌آموز کوشای مدرسه ما» چند وابسته پیشین به کار رفته است؟

۱۴ واژه «مہتاب» را در الگوی هم‌نشینی زیر در جایگاه هسته قرار دهید و الگو را کامل کنید.
«صفت پیشین + اسم + _ + صفت پسین»

۱۵ هسته هر یک از گروه‌های زیر را بنویسید.
الف) دارند می‌آیند:
ب) بالاترین دمای اجرام آسمانی:

۱۶ جمع مکسر واژه «قلعه» را بنویسید.

۱۷ در عبارت زیر، یک شاخص پیدا کنید و آن را بنویسید.
«کدخدا برای رسیدگی به مشکلات روستا با سید محمد و میرزا رضا گفت‌وگو کرد.»

۱۸ هسته‌ی گروه زیر را مشخص کنید.
سروده‌است:

۱۹ هسته‌ی گروه زیر را مشخص کنید.
این دوربین فیلم‌برداری:

۲۰ در کدام‌یک از گزینه‌های زیر شاخص به کار رفته‌است؟
۱) علامه‌ی بزرگ، استاد علی‌اکبردهخدا، لغت‌نامه‌ی فارسی را تدوین کرد.
۲) عموی احمد، مهندس کشاورزی است.

۲۱ جدول زیر را براساس گروه اسمی «یک دست لباس دوخته» کامل کنید.

صفت اشاره	صفت شمارشی	شاخص	ممیز	هسته	مضاف الیه	صفت بیانی

با توجه به جمله‌ی زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.
«استاد علی اکبر دهخدا، علامه‌ی بزرگ، با تدوین لغت‌نامه خدمت فرهنگی و ادبی بی‌نظیری انجام داد.»

۲۲ کدام واژه «بدل» است؟

۲۳ کدام واژه «معطوف» است؟

۲۴ کدام واژه «شاخص» است؟

۲۵ کلمه‌ی «سرهنگ» را طوری به‌کار ببرید که یک بار شاخص قرار گیرد و بار دیگر هسته‌ی گروه اسمی باشد.

۲۶ در گروه اسمی زیر «هسته» را مشخص کنید و نام وابسته‌های پیشین و پسین آن را بنویسید.
«بلندترین کوه‌های جهان»

۲۷ در عبارت زیر «شاخص» را مشخص کنید.
«دیروز در سالن دانشکده، استاد حسینی مرا به شخصی که می‌گفت مهندس مخابرات است، آشنا کرد.»

۲۸ کلمه‌ی «مهندس» را طوری به کار ببرید که یک بار شاخص قرار گیرد و بار دیگر هسته‌ی گروه اسمی باشد.

۲۹ دو کلمه‌ی «کدخدا» و «خواهر» را طوری به کار ببرید که یک‌بار «شاخص» قرار گیرند و بار دیگر هسته‌ی گروه اسمی باشند.

۳۰ هر یک از وابسته‌های پیشین اسم را در یک جمله به کار ببرید.

۱

۲

۳

۴

۵

۶

۷

۸

۹

۱۰

ت) معلّم

پ) نسبتاً (۰/۲۵)

ب) دکتر (۰/۲۵)

الف) خشنود (۰/۲۵)

انشا (۰/۲۵)

ب) سیّد (۰/۲۵) - صص ۹۵ و ۹۶

الف) بدل (۰/۲۵)

دو وابسته پیشین (۰/۲۵) - ص ۹۴

این مهتابِ درخشان (یا هر مثال درست دیگر) (۰/۷۵) (درس ۱ - ص ۱۰)

ب) دما (۰/۲۵) (ص ۱۴ و ۱۵)

الف) آ (آی) (۰/۲۵)

فلاع (۰/۲۵)

سید یا میرزا (۰/۲۵)

سرود (۰/۲۵)

۱۹ دوربین ۰/۲۵

۲۰ گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. ۰/۲۵

۲۱ هر مورد ۰/۲۵

صفت اشاره	صفت شمارشی	شاخص	ممیز	هسته	مضاف الیه	صفت بیانی
	یک		دست	لباس		دوخته

۲۲ علامه ۰/۲۵

۲۳ ادبی ۰/۲۵

۲۴ استاد ۰/۲۵

سرهنگ ارتش: هسته ۰/۲۵

۲۵ سرهنگ محمدی: شاخص ۰/۲۵

کوه: هسته

۲۶ بلندترین: صفت عالی، وابسته‌ی پیشین

جهان: مضاف‌الیه، وابسته‌ی پسین

ها: نشانه‌ی جمع، وابسته‌ی پسین

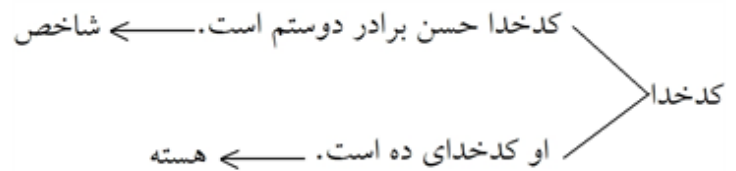
۲۷ استاد ← شاخص

۲۸ مهندس محمدی به مسافرت رفت.

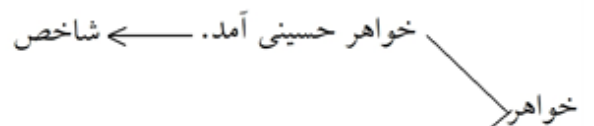
شاخص

برادرم مهندس ساختمان است.

هسته گروه اسمی

۲۹

خواهر من یک پرستار است. ← هسته

- صفت اشاره: این میز، قهوه‌ای است.
- صفت پرسشی: کدام کتاب را خریدی؟
- صفت تعجبی: چه منظره زیبایی!
- صفت مبهم: همه‌ی بچه‌ها آمدند.
- صفت شمارشی اصلی: چهار صندلی خریدم.
- صفت شمارشی ترتیبی: دومین پیراهن را بیاور.
- صفت عالی: بلندترین طناب را بده.
- شاخص: مهندس حسینی آمد.

